

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 21 • год. CIV • 13 ноември 2025 г. • цена 1 лев / 0.51 € www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

ДЕЦАТА НА ТРАКИЯ РАЗКАЗВАТ

Разкази на ученици, чиито истории
вълнуват и допълват летописа
за преживяното от народа ни

На стр. 2

С ПОЧЕТНИЯ ЗНАК НА ПРЕЗИДЕНТА

БЯХА УДОСТОЕНИ ЧЛЕНОВЕ НА ВК НА СТДБ И НА ТНИ

По предложение на Съюза на тракийските дружества в България и на инициативни комитети с Почетния знак на президента бяха удостоени членовете на ВК на СТДБ: член-кор. проф. Георги Михов, член-кор. проф. Васил Проданов – председател на Тракийския научен институт, проф. Иван Маразов и проф. д.ист.н. Светлозар Елдъров – член на УС на ТНИ.

На церемонията присъстваха председателят на СТДБ Красимир Премянов, заместник – председател на ЦР на СТДБ Краснодар Беломорски, д-р Ваня Иванова – главен редактор на в. „Тракия“, проф. Павел Демиров, Мария Божкова и Зорница Радонова.

В навечерието на 1 ноември, Деня на народните будители, имам привилегията от името на българското общество да изразя дълбока признателност и уважение към всички вас - хората, посветили живота си на родолюбиви и общественозначими каузи, отдадени на напредъка на България. Това заяви държавният глава Румен Радев на церемонията в Гербовата зала на „Дондуков“ 2.

ЗАСЛУЖЕНО ПРИЗНАНИЕ ЗА АНСАМБЪЛ „КИТНА ТРАКИЯ“

ИСКРА ЧЕРНЕВА

На тържествена церемония в Министерството на културата на 30 октомври, в навечерието на Деня на народните будители г-н Кирил Сарджев – председател на тракийско дружество „Георги Сапунаров“ и член на ЦР и на ВК на СТДБ, получи високото отличие на Министерството на културата – плакет и грамота за цялостен принос в развитието на културата, присъдено на Ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ от Ха-

сково по повод неговия 65-годишен юбилей. Те бяха връчени от министъра на културата Мариан Бачев. Присъства и зам.-министърът на културата доц. д-р Тодор Чобанов, член на ВК на СТДБ.

От създаването си през 1960 г. с решение на централното ръководство на тракийската организация досега музикантите, певците и танцьорите от ансамбъла отдават своя талант, сили, енергия и дух за опазване на уникалните песни, традиции и обичаи на тракийските българи и радват публиката с невероятните си изпълнения на автентичен тракийски фолклор. Съставът е единственият по рода си в Хасковския регион – сърцето на Тракия, и активно участва в проявите на Съюза на тракийските дружества в България.

Продължава на 8-а стр.

ВРЕМЕ ЗА АБОНАМЕНТ 2026 г.

Ако не сме ви разочаровали
и вярвате, че „ТРАКИЯ“ е
Вашият вестник, във всяка
пощенска станция или в офисите на
ДОБИ ПРЕС може да се абонирате.

Цената на 1 бр. е: 1 лв. / 0.51 €

Стойността на
годишен абонамент
за 24 бр. е: 24.00 лв. / 12.27 €

КАТАЛОЖНИЯТ НОМЕР
НА В. „ТРАКИЯ“ Е 759.

Тракийската кауза
заслужава Вашата подкрепа.

Два пъти в месеца
очаквайте в. „ТРАКИЯ“

ДЕЦАТА НА ТРАКИЯ РАЗКАЗВАТ

Разкази на ученици, чиито истории вълнуват и допълват летописа за преживяното от народа ни

РАЗКАЗ-ЛЕГЕНДА

Радослава Здравкова Георгиева III а клас,
СУ „Н. Вапцаров“ – гр. Царево
Кл. р-л Златина Проконова

Аз живея в село Изгрев, намира се близо до Царево.

Веднъж попитах татко, защо нашето село се казва така. Той ми отговори, че изгревът сутрин е много красив, когато слънцето се показва над Странджа. Навярно затова са кръстили селото така.

Един ден си играех вън. На пейката пред къщата седна баба Елена, тя е много стара и понеже е сама, често идва на нашата пейка. Попитах и нея, защо нашето село се казва Изгрев. Тогава тя ми разказа една история.

„Преди много, много години, нейните баба и дядо живеели в село, което днес се намира в Турция. Свършила войната. Когато сложили граница, тяхното село останало

в Турция.

Не знаели как да постъпят. Да напуснат и да идат в България. Но къщите, нивите, те ще останат. Нямало време за чудене.

Всички български натоварили каруците си и тръгнали. В тях носели, дрехи, завивки дори и съдове за храна. Те бързали, бързали. Страхували се някой да не ги спре. Едно дете все питало татко си:

– Татко, кога ще пристигнем?

А баща му отговарял:

– Ей сега, щом изгрее слънцето...“

Вечерта си легнали и сънували... сънували една каруца... в нея хора. И когато изгрива слънцето, те спират, виждат нашето изворче и казват: „Какъв хубав изгрев, каква хубава поляна“. Спират и остават там.

Когато се събудих вече знаех защо нашето село се казва Изгрев.

ИСТОРИЯТА НА МОЯ РОД

Мирела Минчева Ганчева, ученичка в XI б клас,
СУ „Любен Каравелов“, гр. Несебър
Разказ по думите на дядо и баба Райчо и Мария Ралеви
Консултант: Ваня Митева – преподавател

Ще разкажа история, която за първи път чух още на 9 години, но днес разбирам колко драматична и трагична е съдбата на моя прадядо Райчо. Съдба, която жестоко разтърсила и заличила живота на много българи и техните семейства, в резултат от ред исторически причини след Балканските войни 1912–1913 г.

Историята на дядовия род е свързана със земите на Люлебургас, в Одринския вилает. Дядо Райчо разпъна една стара карта, на места избеляла и с похабени ръбове, посочи с пръст и каза: „Тук, ето тук, където сега с големи букви пише Турция, до 1913 година Одринско, Лозенградско, Узункьопрю, Люлебургас са били основно с българско население“. Оттам нататък всичко е по спомени.

Завършила Междусъюзническата война и Източна Тракия била подложена на страшно разорение и изстребление. Турски войски и башибозушки отряди започнали прогонване на българското население и жестоко обезбългаряване в тези земи. Мнозина били избивани, къщи и села опожарявани. В някои селища хората били предупреждавани от български войници, че трябва да бягат и да се спасяват, защото турците унищожавали всичко що е българско. Така и в Люлебургас настъпила паника. Всеки взимал със себе си най-необходимото, по-важно било да се спаси животът на децата и семейството. Натоварени волски каруци се извивали по трудните и прашни пътища към границите на България. А някои българи тръгнали пеша като семейството на моя прадядо Райчо. Те напуснали родното място със свито сърце, без да знаят пътя, по който да поемат. Очите им пълни със сълзи и тъга, знаейки че виждат дома си за последен път. Моят прадядо тогава бил само на три години. Заедно с майка си, двама от четиримата си братя и сестра, тръгнали да търсят спасение. Скитали се, гладни и жадни. Криели се в гората, а вечер скрити от тъмнината поемали по пътя към избавлението. Пътят и опасността засилвали страха от смъртта. Детето Райчо разбирал тежестта и нелеката съдба на своя невръстен живот. Глад и немощ разтърсвало крехкото му тяло, плачът раздирал сърцето на клетата му майка.

В далечината детският плач застигнал един турчин, който тръгнал да ги преследва. Настигнал бежанското семейство, но решил да ги пощади, ако му дадат малкото момче, тъй като бил бездетен. Бедната жена прегърнала силно детето, от страх да не го изтръгнат от ръцете ѝ. По-големите синове се възпротивили на турчина и за нищо на света не искали да се разделят.

Хукнала майката с Райчо навътре в гората. Скрила се там, но детето пищяло от страх. Времето минавало, а сиротната майка не знаела дали децата ѝ не са паднали под кървавия ятаган. За щастие младите мъже настигнали по пътя своята майка и по-малък брат. Продължили заедно към България. След месеци на опасности и лишения стигнали днешното с. Оризаре в община Несебър. Там се установили и наново съградили дом, в който пораснах и аз.

През това време третият от братята – дядо Никола Ралев – бил в турски плен. Заедно с други български мъже и войници били арестувани. Тежко било и за тях. Жестоко пребивани и унижавани. Мнозина загинали. Никола успял да избяга. Оставил зад себе си опустелия Люлебургас и сам тръгнал да търси изгубеното си семейство. Много трудности преживял, разпитвал и търсил следи, които да му помогнат да открие своите роднини. Появил се в селото окъсан и изнемошил, но щастлив прегърнал своята майка, братя и сестра.

Такава е историята на моя род, която разказва за нелекия живот на бежанеца. Разпилели съдбите си хиляди тракийски българи, но в страшните времена на война и бедност, те съхранили своя български род и дух. Тази болезнена страница от техния живот не се забравя. Тази история се предава на поколенията. В сърцето на всеки наследник на тракиец има една болка и частица от изстрадалото минало.

СЕМЕЙНИ ПРИКАЗКИ

Алекса Кирилова Георгиева, СУ „Любен Каравелов“, гр. Несебър, VII б клас
Разказ по думите на Никола Георгиев

– Дядо, дядо! – завика детето и се затича да прегърне своя старец.

Дядото, стар и изнемошил, с голямо усилие вдигна и завъртя във въздуха вече порасналото си внуче. След това седна в големия фотьойл, а детето в скута му.

– Дядо, ще ми разкажеш ли приказка?

– Но ние с теб вече прочетохме всичките книжки по няколко пъти. Няма приказка, която да не знаеш наизуст.

– А ти не знаеш ли някоя друга история, която да я няма в книжките? – запита учудено внучето.

– Всъщност, знам и една друга история, но тя не е като тези, които знаеш. Истинска история е, а истинските истории не винаги са така щастливи – отвърна натъжен дядото.

– Нищо, разкажи ми я!

– Е, добре – предаде се възрастният. – Слушай тогава. Тази приказка е за моята баба и започва така: Имало едно време, много, много отдавна...

– Чакай, дядо – прекъсна го детето – щом е за твоята баба, значи не е било чак толкова отдавна.

– О, отдавна беше, детето ми, преди много време беше... – замисли се той. – Но както и да е. Та: Имало едно време, много, много отдавна, в едно село, много, много далечно, едно малко момиченце на име Каля. То живеело с родителите си в малка къщичка, но животът им никак не бил радостен. Селото им било някъде в Източна Тракия, а по онова време, тази територия била под турско робство. Големи жестокости имало там, затова половин село решило да избяга към по-спокойните български места, а с тях и Калиното семейство. Като го решили, всичко станало много бързо – тутакси се впрегнали няколко волски каруци, всеки взимал със себе си само това, което му е най-скъпо, а момиченцето се озовало скрито под всичкия багаж в една от каруците. Затрупана от одеяла, дрехи и други вещи, Каля стояла там доста време, били ѝ казали да не се показва. По едно време се чули приглушени викове и замрели. После се чули още и още. Уплашило се детето, но послушно стояло и чакало. Изведнъж каруцата потеглила, но Каля не мърдала. Показала глава, чак когато вече се чувало само тропането на волските копита, но като огледала другите хора, сред тях не били нейните родители. Останалите пътници от своя страна се изненадали като я видели, защото

не подозирали, че тя е там, но не могли да я оставят посред нищото. Представило се момичето и като попитало за родителите си, разбрало, че турците били разкрили бягството и започнало страшно клане, а майка ѝ и баща ѝ били посечени. Малко било детето, 7-8 годишно и като разбрало, плакало ли плакало, но нищо не можело да се направи. Дълго пътували, а когато пристигнали в Момина църква, Каля се оказала съвсем сама в непознатото село. Имала само едно герданче от пендари – много тънки златни монети, продупчени и нанизани на връвчица. Единственият ѝ спомен от досегашния ѝ живот. И така се скитала тя, докато не я прибрало едно добро семейство и тя им станала хранениче...

– Хранениче ли? – попита в недоумение внучето.

– Да, хранениче. Това означава, че чуждо семейство я е прибрало в дома си и я е гледало като свое дете. И така Каля пораснала, а докато растяла разказвала на новото си голямо семейство как е живяла преди, а те слушали с интерес. Станала красива и умна девойка и не след дълго се омъжила, родили ѝ се три момчета, едното от които бил моят баща – завърши своя разказ дядото. – Аз смътно си спомням баба Каля – обясни той. – Тя сама ми разказа всичко това, когато бях малък, а когато пораснах се преместихме да живеем тук, и затова не я помня много добре. Знаем само, че тя ослепя, и когато ѝ ходехме на гости, тя вървеше бавно само покрай стената. Имаше дълъг живот и накрая почина с много спомени – въздъхна с тъга старецът.

– Беше хубава приказка, дядо – отговори развълнувано внучето. – Може ли утре да ми разкажеш още за нашия род – как са живели хората преди нас, с какво са се занимавали? Не е задължително всички да са щастливи, но ако са истински, са най-хубави.

– Разбира се, че може – отвърна старецът.

– Когато остарея – започна внучето – искам и аз да разказвам тези истории на внуците си.

– Има още много време, докато остарееш, пък и дотогава ще си имаш собствени истории и те ще бъдат по-хубави от тези.

Дядото се усмихна и погали детето. След това станаха и излязоха навън да си поиграят в слънчевия ден.

Редакцията предлага на читателите едно интересно изследване на творчеството на бележития възрожденец д-р Петър Берон в месеца, в който почитаме нашите просветители. Името му свързваме основно с „Рибния буквар“, но той има богати енциклопедични изследвания в почти всички

области на познанието. Петър Берон е възрожденецът, който освен като енциклопедична личност, остава в българската история и с даренията, които прави за български ученици и училища. Едно от тях е за Българската мъжка гимназия в Одрин. Открита през 1891 г. със средства, завещани от

него, тя се превръща в главен просветен и революционен център на българите в Тракия под османска власт. От 1896 г. учебното заведение носи името на Петър Берон.

В статията се предлагат любопитни факти за „вселената д-р Петър Берон“.

Д-Р ПЕТЪР БЕРОН – ЯВЛЕНИЕ В БЪЛГАРСКАТА ДУХОВНОСТ

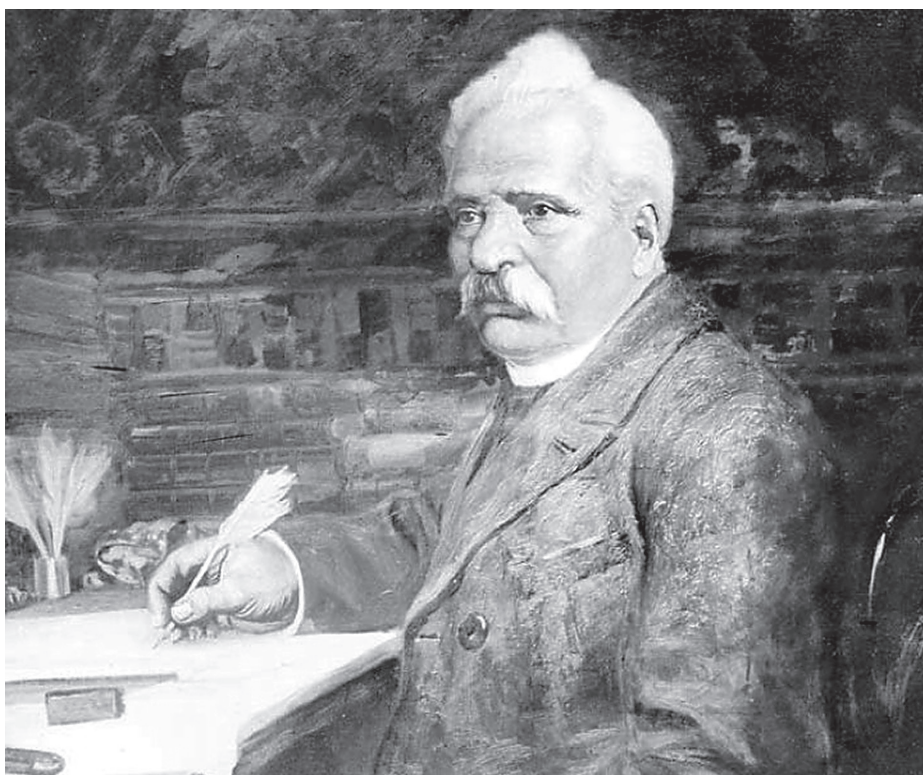
ХРИСТИНА НЕДЕВА

Визитка:

Христина Недева е член на Регионално-то тракийско дружество във Варна. Завършила е висшето си образование със специалност „икономика на промишлеността“. Била е аспирант на проф. Петър-Емил Митев. Над 20 години преподава социология и политология във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“.

Личността на д-р Петър Берон (1800–1871) е една от най-ярко откритите в редиците на българската интелигенция през Възраждането. Като титан на българския дух той убедително се утвърждава и на европейската сцена в средата на XIX век в период, когато българската държава не съществува. Затова през 1825 г. администрацията в Хайделбергския университет не може да разбере националността на новия студент по философия. Такава държава България няма. И го записват – тракиец от областите на Ориента. След философията той учи медицина в същия университет и блестящо защитава докторската си дисертация през 1831 г. По-късно учи в Мюнхен, където през 30-те години на XIX век природните и технически науки бележат напредък. След време този велик мъж с обострено национално самосъзнание и научноизследователска страст представя редица изследвания и публикации, които заинтригуват учените люде в Европа с въпросите кой е, откъде идва този учен, и ще разберат с респект, че страната му е една от най-старите в Европа. Жажда за знания насочва младия българин към утвърдени центрове на науката в Европа.

Д-р Петър Берон черпи от европейската култура, но и работи за нейното развитие, а по някои проблеми е първият, дръзнал да коригира тогавашните твърдения. Пребиваването му в Букурещ, Крайова, Брашов, Хайделберг, Мюнхен, Париж, Лондон, Прага, Атина е благоприятна среда за срещи с изтъкнати интелектуалци и за творчески диспути по вълнуващи го въпроси на научното познание. Мисълта, че родната просвета, култура и църква могат да подготвят цялостно революционното политико-икономическо освобождение на българския народ, никога не го напуска и той прави всичко възможно за това. Дава парични средства и книги за откриването и функционирането на девически училища в Котел, Сливен, Шумен, Провадия, подпомага училищата в Русе, Търново, Разград, Казанлък, Медвен, Ичера, Катуница. Мечтае да открие училище в Одрин за българчета, турчета и арменчета. Неговият „Буквар с различни поучения“, станал широко известен като „Рибен буквар“, засилва интереса у децата към българското четмо и писмо. Затова той има шест издания до Освобождението – успех, който никоя книга у нас не е имала по това време. Ето какво пише Юрий Венелин в труда си „Старите и днешни българи“: „Аз не съм виждал ни един руски буквар, който по достойнство да се равнява на тази книжка, която е много поучителна; статийките ѝ са написани много ясно, стилът ѝ е гладък, показва, че българският език е гъвкав и е сгоден за всякакви изрази.“

През 1843 г. д-р Петър Берон издава в Париж и втората си педагогическа книга „Краткописание“, като продължава да подпомага с идеи и финансово родното образование. През 40-те години на XIX век Париж се налага като център на интелектуалния свят в Европа. Градът е интересно място, благодатна среда за неговата научноизследователска дейност. Много скоро той публикува там на френски език труда си „Система на атмосферологията“, а по-късно и „Система на геологията и произхода на кометите“. В Берлин издава „Върху пожарите в градовете“, в Атина – „Всемирният потоп и последиците от него“, в Прага – „Славянска философия“.

На сесията на Кралската академия на науките в Лондон на 20 юни 1850 г. Джон Ли прави съобщение: „Причините на земния магнетизъм са доказани“, показвайки труда на д-р Петър Берон „Системата на атмосферологията“, напечатан в Париж през 1846 г. Няколко години по-късно Дружеството на природните науки в Атина го кани да изнесе доклад, а през 1859 г. на сесия на френското Дружество по метеорология в Париж чете доклад по някои въпроси на метеорологията, извадки от който са напечатани по случай юбилея на дружеството.

Освен задълбочен изследовател д-р Петър Берон е и практикуващ лекар с извоюван авторитет. Никога не е отказвал да прегледа болен, дори и най-бедния. Докторът от Крайова Петър Берон като окръжен лекар взема строги мерки за ликвидиране на страшната болест – холерата. Рапортът му до Комитета по карантините е категоричен – да се ваксинират всички малки деца в разстояние на една година.

Силно плодотворен за д-р Петър Берон е периодът 1861–1867 г. В Париж излиза за трудът му в седем тома „Панепистема“, (всезнание и всенаука). Той счита, че чрез „Панепистема“ (знание за всичко) е създал тази система, която обхваща знанията както за физическите, така и за метафизичните обекти, обобщение както на знанията за

материалните космически факти и явления и техните закони, така и на знанията за духовните явления. В този труд той поставя много въпроси, на които се стреми да даде отговор. Централно място заема: има ли начало и край Вселената; кои са нейните елементи, какъв е техният характер – материален или духовен; всякога ли заобикалящата ни Вселена е била такава, както е сега; какво представляват сетивно възприеманите от нас явления на материалния Космос. Отговаряйки на тези въпроси, той изхожда от положението, че съществува една първична основа, наречена флуид, която е началото в провеждането на явленията и материалните комбинации. Флуидите са теловни и безтеловни. Последните нарича „електри“. Така той отрича, че телата са образувани от атоми. Замества ги с други гравитни частици – флуидите, които имат материален характер. По-нататък той разглежда развитието на Космоса като естествен процес, съобразно физическите закони. Безкрайният Космос се развива във времето и пространството. Всеки етап има специфични особености и качествена определеност. Той отъждествява Вселената като субстанция с един конкретен вид материя, като метафизически разкъсва материята от движението. Възникването на Земята завършва с появата на пет вида флуид и на два елемента на водата – кислород и водород. Впоследствие небесните и земните органични и неорганични тела са били образувани по силата на физическите закони на тези флуиди и на елементите на водата. Анализирайки теорията на д-р Петър Берон за произхода на света, проф. Г. Грозев подчертава, че той се стреми да обясни образуването на небесните и земните тела и произхода на живот на основата на физическите закони. Признатата днес от астрологията теория, че образуването на звезди се извършва и сега, показва голямата прозорливост на д-р Петър Берон, който в своята космогония предполага, че звездите се образуват непрекъснато чрез деление на горните пръстеновидни изригвания

и на централното тяло Архегет. Той стига и до други гениални за времето си догадки. Такава е теорията му за свръхплътните звезди, която съвременната наука потвърждава чрез звездите бели джуджета.

Съзнанието или микрокосмосът на човека са отражение на действителността – това е основното, заложено в произведенията му за микрокосмоса и разкриващо основната му позиция по въпроса за отношението между човешкото мислене и битие. Той е убеден в познаваемостта на света, защото действителността въздейства върху сетивата на човека и се отразява в неговото съзнание, но ясно подчертава, че фактите от сетивното познание се нуждаят от логическа обработка. Затова пледира за единство на емпиричното и логическо познаване на света.

Първостепенната роля, която д-р Берон отрежда на езика за възникването на човека и обществото, се вижда от схващането му за езика като основен елемент на нацията, на формиране на племената и народите в национални общности. Въпреки понятието „нация“ при него да няма онзи смисъл, който се влага от съвременната наука днес, той абсолютизира ролята на езика в общественния живот и националното формиране.

В трудовете си д-р Берон разглежда и ролята на производството за развитието на обществото. Индустрията присъства в социологическата система на Берон за задоволяване на нуждата на хората от храна. „Общественият човек, за да съществува, развива различните клонове на производството, създава занаятите. Производството, занаятът е започнал със социалния живот и просъществувал чак досега, но осъществявайки винаги напредък“.

За първи път в нашето обществознание д-р Берон поставя и въпроса за расите. Под раси той разбира делението на хората „по детайлите на апарата за придвижване, по изменение на тена, което е резултат от отлагане на пигмент в епидермиса, причинено от светлинната топлина на Слънцето“. Расовото делене според него е резултат от природни фактори – равнини, планини, климат, валежи, водни басейни. „Няма висши и нисши раси, всички хора на земята имат общ произход – в екваториалната зона; различията идват по-късно, когато народите са били принудени да се разселват поради търсене на нови места за храна.“

Определен принос на д-р Берон е опитът му да класифицира науките в два типа – физически и естествени, метафизични и нравствени, като отрежда голямо внимание на приложението на логическите и математическите методи, включително и социалните науки. В социологическата си концепция, макар и бегло, той изразява идеи за социалното разслоение на обществото, а понякога употребява и понятието „класа“. Не отрича ролята на религията в сферата на моралните отношения, т.е. връщайки се към нейните първоначални функции да учи хората на морал. Социалните въпроси силно вълнуват д-р Петър Берон. Полага големи усилия и любов в решаване на проблемите на новобългарското образование и се включва в борбата за независимост на народите.

Продължава на 7-а стр.

ТРАКИЙЦИ ПОСРЕЩНАХА В ХАСКОВО ЯМБОЛСКАТА ПИСАТЕЛКА ГЕНКА БОГДАНОВА

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА
СНИМКИ: ЯНКО НАЙДЕНОВ

Ямболската писателка Генка Богданова бе гост на читалище „Тракия 2008“ и Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ в Хасково.

Автор на лирика, разкази и есета, хумор и сатира, тя пише и за деца. Нейни творби са преведени на френски, английски, испански, португалски, сръбски, полски, украински и други езици. Съставител е на литературните алманаси „Сребърни звънчета“ и „Тракийска лира“, издавани в продължение на 20 години с участието на утвърдени автори от България и чужбина. Член е на Съюза на български писатели.

24 книги на хартиен носител за деца и възрастни, 6 електронни книги с хайку поезия и поетични преводи – това е равностметката на писателката, която наскоро отбеляза личен юбилей. Носител е на 40 международни и 19 национални награди за поезия и проза.

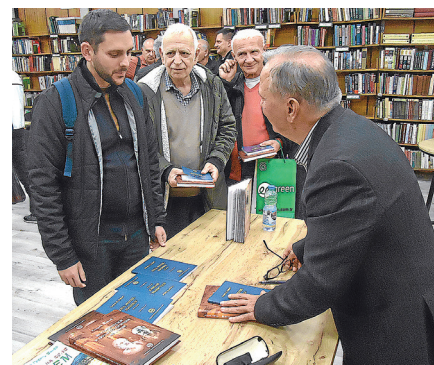
Пазя хубави спомени за студентските ми години в Хасково, каза Богданова. Дошлите на литературната среща изслушаха с интерес вълнуващата история на нейния бежански род с корени в Одринско, претворена в някои от разказите и на документална основа. Тя прочете свои лирични творби, а също хумористични стихотворения. Ето едно от нейните откровения: „Не питам аз защо съм се родила. /Животът не подлагам на съмнение. /Съдбата ми за мен е отредила /да бъде зов, любов и вдъхновение.“

Музикална илюстрация на творческата среща поднесе Спаска Тодорова – цигулка и Ирен Капеловска – пиано.

Председателят на Тракийското дружество Кирил Сарджев поздрави Генка Богданова и ѝ пожела здраве и вдъхновение.

В ХАСКОВО ПРЕДСТАВИХА ДВЕ НОВИ КНИГИ НА ПРОФ. ГЕОРГИ ЯНКОВ, ЧЛЕН НА ВК НА СТДБ

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА
СНИМКИ: ЯНКО НАЙДЕНОВ

Регионалната библиотека „Христо Смирненски“ в Хасково бе домакин на представянето на две нови книги на проф. д-р Георги Янков, заслужил професор на УНСС: „Исторически и политологични анализи“ и „Есета, очерци, пътеписи“. На събитието присъстваха потомци на тракийски бежанци от региона, земляци на професора, дейтели на просветата на културата, граждани, които проявяват интерес към историята и политологията.

Проф. Янков не е кабинетен учен, той е отворен към широката публика като популяризатор на научни изследвания,

подчерта проф. д-р Ивайло Христов. В неговите книги акцент са проблемите на лидерството и особеностите на нашия политически живот, българският характер, самочувствието ни като народ и родолюбие то ни.

Проф. д-р Светлозар Елдъров посочи, че двете книги са органично свързани, в тях проф. Янков показва своя житейски и творчески път през времето. Чрез личната родова памет откроява съдбата на тракийските българи през страшната 1913 година. Страниците за село Сачанли в Беломорска Тракия, където е неговият корен, и за родното му село Ефрем обогатяват познанието ни за тези времена. Българската православна църква е в дълг, невинните младенци,

станали жертва на безмилостно унищожение през есента на 1913 година, трябва да бъдат признати за светци, каза още проф. Елдъров.

За аудиторията бе интересно да чуе от проф. Георги Янков, че той подготвя нова книга – за добродетелите на тракийските българи, които през годините устояват при изключително тежки обстоятелства, и до края на живота си носят болката и любовта към родните места, превърнати в пепелища.

Поздравление към автора отправи Кирил Сарджев, председател на Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ в Хасково.

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА МАГДА ПЕТКАНОВА ОТБЕЛЯЗА КЛУБЪТ НА ЖЕНИТЕ-ТРАКИЙКИ КЪМ ТД „ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“ В СТАРА ЗАГОРА

За живота и творчеството на Магда Петканова, за нейната обществена дейност разказаха Кирилка Кирова и Иванка Мечева от Клуба на жените – тракийки, Мадлен Пеева от Литературния музей. Рустика Илчева, дъщеря на първа братовчедка на поетесата, сподели скъпи спомени за нея.

АКО ЗАЖАЛИШ НЯКОЙ ДЕН...

АВТОР: ИВАНКА МЕЧЕВА,
СЪПРЕДСЕДАТЕЛ НА ТЖС КЪМ СТАБ

Една велика поетеса влиза в нашия дом със своите стихове „Ако зажалиш някой ден“, които в съдружие с друг велик българин, композитора Марин Големинов, станаха неделима част от българския бит, част от хубавите мигове, прекарани с близките хора.

Така както „Зайченцето бяло“ тръгва с българчето от люлката му и много хора не знаят, че неговата майка е голямата наша интелектуалка Леда Милева, така и много българци не знаят, че песента „Ако зажалиш някой ден“ не е народно творение, а е част от творчеството на Магда Петканова.

Магда Петканова следва своя поетичен път успявайки да преодолее всички житейски несгоди. И едновременно с това тя не остава настрана от болките на македонските и на тракийски бежанци. Тракийският женски съюз може да се гордее, че една от създателките му е Магда Петканова която е изявена за времето си жена интелектуалка.

На 16 август т.г. се навършиха 125 години от рождението на Смарагда Драгова Колева, както е нейното рождено име. Родена е през 1900 г. в голямо семейство в село Хан Аспарухово, днес в община Стара Загора. Израства в гр.Раднево, тогава село, в което се

сина му Пенчо. През годините се сближава и с дядо Благоев. Вкъщи, в семейните вечери, Смарайди слуша и разказите на баща си за руския войник, който го спасил от турците по време на Руско-турската война. Тази среда и интересите на дядото и бащата към литературата, богатата семейна библиотека, оставят трайна следа у подрастващото момиче и оформят нейните интереси.

Средното си образование Магда Петканова завършва във Втора девическа гимназия шва в София. Живее в пансиона на г-жа Узунова, майка на големия художник Дечко Узунов. В най-важните години на своето израстване тя отново попада в интелегентна среда, този път в София.

Още студентка, изучаваща математика, тя се омъжва и ражда дъщеря си Зоя. Съпругът ѝ има тесни връзки с македонските революционери и съвсем естествено Магда се присъединява към тяхното дело.

В тези години тя прекъсва следването си и се отдава на своята поетична дарба. През 1926 г. тя се развежда със съпруга си. За онези години това е било скандално, още повече, че съпругът ѝ е бил известен адвокат, човек поел към дипломатическа кариера. Но Магда отстоява своя житейски път и своето достойнство. Разводът се отразява емоционално на Магда Петканова и това най-силно може да се установи в нейните стихове.

През 1927 г. излиза нейната първа стихосбирка „Македонски песни“. С нея Магда Петканова става една от най-изявените поетеси на времето си.

През 1932 г. тя се омъжва за Константин Петканов, един от изявените дейци на тракийското движение, доброволец в Балканската война, участник в Първата световна

на житейските несгоди. Магда Петканова се включва активно в подготовката по създаване на съюза. Тя е една от делегатките на учредителното събрание на ТЖС, проведено на 27 октомври 1933 г. и е сред жените, подпомогнали неговите първи стъпки.

През 1933 г. излиза една от знаковите творби на Константин Петканов „Морава звезда кървава“. Въпреки, че получава награда за значима литературна творба, романът е забранен и иззет, съгласно Закона за защита на държавата. Константин Петканов и Магда започват борба в защита на романа. Петканов е уволнен от работа, семейството живее много трудно. В тези тежки моменти се проявява житейската сила на Магда Петканова. Тя е домакиня и майка, която се грижи за три деца. Едновременно с това е писателка, която не е изоставила своето призвание. По това време излизат нейните стихосбирки „Изгу-

българския национален идеал за обединение, рухнал след Първата световна война“. Голямата разлика между двете се открива и в техния светоглед и живот. За Магда Петканова традиционните български ценности са част от нейния живот, за нея семейството е сред най-силните фактори, които я стимулират да работи и твори.

През целия си живот тя е била жена, живееща с пулса на обществото и възставаща срещу несправдите. Това се наблюдава и в нейното творчество. Спирани са нейни стихотворения, свалена е от сцената на Народния театър пиесата „Царица Теодора“. Това ке оказва силен мотив за работа и отдадеността ѝ към македонската и тракийска кауза. Магда Петканова е по-силно привързана към съдбата и делото на македонските комити. Разказите за Македония са част от нейните детски спомени и младежки години. Неслучайно по повод на своята 60 годишнина тя признава, че съдбата на Македония остава завинаги в нейното сърце.

През втората половина от живота ѝ нейното творчество е свързано с драматургията. Тя е автор на либретата на оперите „Ивайло“, „Към пропасть“, „Левски“. Знаково нейно произведение остава сценарият на филма „Шибил“ (съвместно със Захари Жандов). Владееща няколко езика, тя превежда автори от полски, чешки и сръбскохърватски език.

Магда Петканова напуска този свят много рано, само на 70 години. До края на живота си тя запазва своята изисканост и красота. Нейният дом, в началото на днешния бул. „Цариградско шосе“, е бил място за срещи на най-изявените наши интелектуалци, с които тя е поддържала връзка.

Тракийският женски съюз може да се гордее, че е станал част от живота на такава силна, всеотдайна, интелегентна жена. Тя е оценила идеите и каузите на този съюз и е работила за неговото създаване и утвърждаване.

намира къщата на многолюдното семейство с 14 деца. Още от малка Смарайди слуша интересните истории на дядо си и на баща си.

Дядото е родом от Велес, Македония, и това оставя трайна следа в светогледа и в творчеството на Магда Петканова. Дядото Никола, любознателно момче, отива в Цариград и работи като словослагател в печатницата на Петко Славейков. Там става близък със семейството на Петко Славейков и със

война. Роден е в с. Каваклия в семейство на свещеник, участвал в Илинденско-Преображенското въстание. Целият му житейски път е много тясно свързан с тракийската кауза. Той е писателят на Тракия, така както Йовков е писателят на Добруджа. Произведенията му „Жътва“, „Белият вятър на Странджа“, „Морава звезда кървава“, „Индже Войвода“ са огледалото на Тракия. Познатият на всички балет „Нестинарка“ по музика на Марин Големинов е по негов разказ.

Именно чрез Константин Петканов Магда се докосва до проблемите на тракийци. До това тя е далече от техните беди и несгоди. Бързо намира своята естествена среда сред жените от тракийската организация, основно в лицето на Мара Михайлова. 1932 г. е времето на подготовката за създаване на Тракийския женски съюз. За Магда Петканова това е нова територия, на която тя може да бъде активен деятел и която е свързана с нейните убеждения и интереси. Основателките на Тракийския женски съюз (ТЖС) са интелегентни жени, които се стремят да вдъхнат на тракийките бежанки увереност в техните сили и способности, да им помогнат за преодоляване

бен камък“ (1933) и „Кавали свирят“ (1939).

В края на двадесетте и началото на тридесетте години най-изявените млади български писателки са Магда Петканова и Елисавета Багряна. Едно изследване на БАН прави подробен анализ на творбите на двете писателки. Основната теза на учените от БАН е, „че докато Багряна се стреми да утвърди фигурата на жената в българската литература, то Магда Петканова се опитва да възкреси

ДИМИТЪР ПОПНИКОЛОВ ЗА АНГОРСКИЯ ДОГОВОР. РЕЧ В ПАРЛАМЕНТА, ПРОИЗНЕСЕНА НА 4 АПРИЛ 1928 Г.

Продължение от миналия брой

А ангорското правителство и до днес от-казва да въведе във владение българите от Тракия, които са се изселили преди 1912 година, както и ония от Мала Азия и цариградската префектура, макар че те имат право да се ползват и да разполагат с имотите си. Разгледан във връзка с Ангорския договор за приятелство и с новото тълкувание на Министерския съвет, и като се имат предвид материалните загуби на българите от Източна Тракия, очевидно става, че България не получава с тоя едногодишен търговски договор очакваните компенсации и той не може да оправдае големите жертви, дадени досега от българска страна.

Като се има предвид и крайно националистичната политика на Ангора, която систематично отстранява чужденците от участие в икономическия живот на страната и покровителствува само своите сънародници и местното производство, не бива да си правим илюзията, че нашата търговия ще може да заеме своето по-раншно място на турския пазар.

Г. г. народни представители! С новото тълкуване, дадено от Министерския съвет на наредбата на буква В от протокола към Ангорския договор за приятелство, се ощетява държавното съкровище, а косвено и тракийските изгнаници, защото те с право смятат, че ония, които са счели за наложително, по едни или

други съображения, да пожертвуват техните имоти, имат повелителния дълг да намерят начин и възможност да им се даде едно справедливо обезщетение. Техните имотни права не могат да бъдат жертвувани. Даже и при наложените на България конвенции, каквато е конвенцията за доброволното изселване, тия права са запазени, като в чл. 2 е постановено: „Упражнението на правото за изселване не ще накърни имотните права на изселниците, тъй както тия права съществуват в момента на изселването.“

Още през 1925 г., преди внасянето в Народното събрание и ратифицирането на Ангорския договор за приятелство, тракийските изгнаници обърнаха вниманието на почитаемото правителство, че то поема не само една историческа отговорност с евентуалното ратифициране на този акт, но и задължението да обремени държавата в изплащане на обезщетенията на изгнаниците от Източна Тракия, чиито имоти се жертвуват. Те молиха договорът да не се ратифицира, но техните молби не бяха чути. Договорът се ратифицира. Тогава те се счетоха в правото си, ка-то граждани на една правова държава, да потърсят едно справедливо удовлетворение на техните пожертвувани имотни права. От няколко години наред те подчертават своите искания, подчертаха ги и в последния си конгрес и във взетата по този случай резолюция между другото се казва: (Чете) „Конгресът намира, че при създаденото след ратифицирането на договора положение българската държава е длъжна и следва да обезщети източнотракийските изгнаници, като им изплати равностойността на имо-

тите или най-малко като им даде една безвъзмездна помощ срещу нанесените им вреди и загуби, която да се равнява на стойността на турските имоти, отстъпени на българската държава срещу тези на източнотракийските изгнаници, независимо от това дали тези имоти са останали до днес държавни или някои са били незаконно продадени.“

Изхождайки от това справедливо искане, както и от интересите на държавата и нацията, намирам, г. г. народни представители, че новото тълкувание на Министерския съвет, за което говорих, трябва да се ревизира и да се отмени. Не бива българската държава да се лишава от имоти, които са вече нейна собственост и със стойността, на които тя ще трябва да поправи една несправедливост, да облекчи една жестокост, извършена от ангорските шовинисти над тракийските българи. Ако нейното международно положение и нейните сили, както и международните политически условия, не й позволяват да заговори за премахване последиците от извършените над нея и над българския народ актове на насилия, тя поне има възможността, правото и дългът да пази грижливо и упорито малкото права, които й дават договорите.

Публ. в Д. п. Николов, елховски нар. представител, *Българите от Тракия и спогодбите на България с Гърция и Турция. Противобългарската политика на Ангора и Атина. Две речи: 1. Спогодбата Моллов-Кафандарис. 2. Търговския договор между България и Турция и Ангорския договор за приятелство. София, 1928, с. 32-45.*

Продължение от 2-а стр.

МОИТЕ РОДОВИ КОРЕНИ И РОДОВА ПАМЕТ

Даяна Иванова Захариева,
СУ „Любен Каравелов“, гр. Несебър, VII г клас

Човекът е като дърво, чиито корени са неговият род – семейството, дедите му и поколенията назад. Всеки един от тях се превръща в корен за бъдещите поколения, а те стават клоните, на които той сам ще даде начало. Родовата памет е свързана с почит и уважение към родовите корени – предците ни. Ако не тачим и не помним предците си, сме като дърво без корени.

Родът на моя дядо произлиза от Одринска Тракия. След Междусъюзническата война през 1913 година пра-дядото на моя дядо – дядо Вълчо и съпругата му Лилияна, заедно с петте им деца: Димитър, Кера, Иван, Златка и Илия, тръгват една нощ от днешното село Ивайлово (тогавашен Ибриюн), защото са предупредени от един турски офицер, че ако останат, ще бъдат избити. Останал

само кметът на селото, който в следствие бил зверски убит в една кошара.

Много от преселниците умират по пътя към България. Повечето хора се придвижват пеша. Жената на дядо Вълчо също е починала, докато бягат, но въпреки всичко той продължава с децата си напред към родината. След дългия път, който изминават, те, заедно с други преселници, се заселват в село Кралево, област Шумен.

Дъщерята на дядо Вълчо – Злата, дори не знаела кога е родена, защото след като си тръгнали от селото, църквата била опожарена, а в пожара са изгорели и всички документи. Тази жена е пренесла братчето си на ръце по време на бягството, въпреки че самата тя е била дете. За мен тя винаги е била пример за несломим дух и висока нравственост.

Съдбата на всички прогонени от Одринска Тракия българи е тежка и незаслужена. Принудени са да изо-

ставят домовете и спокойствието си, земята, даваща им живот, насила са разделени от близки и приятели. Тези хора обаче са били и много смели и силни, защото въпреки че са изгубили всичко, не са се предали, а започват живота си отначало, искайки по-добро бъдеще за себе си и за децата си.

Така и децата на дядо Вълчо, преборвайки се с всички трудности, поставят началото на един род, чието съществуване продължава и до днес. Аз винаги ще си спомням с уважение за тях и тяхната смелост, защото без нея, може би днес и аз не бих била това, което съм. Опитвам се винаги да помня, че сега съм само малка клонка в короната на голямото родово дърво, но един ден ще стана корен на бъдещи поколения, на които трябва да предам историята на нашия род.

Защото ако знаем и помним какви сме, откъде идваме и чии наследници сме, България винаги ще я има.

ЕДНО ПЪТУВАНЕ НА ТРАКИЙЦИ ОТ СЛИВЕН

КИРИЛ КИРЯКОВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ТД „ЛАЗАР МАДЖАРОВ“ ГР. СЛИВЕН

В средата на октомври т.г. сливенските тракийци предприеха пътуване до Ивайловград, Златоград и Кърджали – градове, в които прогонените от родните им места тракийци намират своя втори роден дом.

В Ивайловград се срещнахме с представители на местното тракийско дружество и посетихме античната „Вила Армира“ – паметник на културата с национално значение.

Златоград – крепостта на легендарния родопски хайдутин Делю войвода, ни посреща, обогатена в топлия цвят на есента. Градът е с богата култура и многовековна история, за която разказват църквите, манастирите и християнските гробища,

свидетелстващи, че по тези земи е живяло предимно българско население. Поставяме цветя пред паметника на Делю войвода, за да изразим своята почит пред делото му.

В сърцето на Източните Родопи, на двата бряга на река Арда е разположен Кърджали, в чиито център е издигнат паметник на българските воители, загинали по време на Балканската война в битката за Кърджали, и на ген. Васил Делов – освободител на града от османска власт. Завършваме пътуването си с посещение на манастирския комплекс „Св. Йоан Предтеча“, който заедно с църквата е обявен за паметник на културата от национално значение.

Поднасяме своята благодарност на инж. Тодор Дечев – тракиец, патриот и родолюбец, с чиято финансова подкрепа осъществихме пътуването.

ФОЛКЛОРЕН ФЕСТИВАЛ „ИЛИНДЕНСКО- ПРЕОБРАЖЕНСКА ЕПОПЕЯ“ В БУЗОВГРАД

На 26 октомври 2025 г. в Бузовград за единадесети път се проведе традиционния фолклорен фестивал „Илинденско-Преображенска епопея“. Събитието бе открито от кмета на Бузовград г-жа Виолета Димитрова и Радка Гочева. Участие взеха читалища и пенсионерски клубове от региона и страната. Сред тях бяха тракийски изпълнители от Фолклорната група към Тракийското дружество в Казанлък, и най-малките деца на ОДК – Ямбол.

Талантливите деца на Нанка Колева от Ямбол и Фолклорна група към ТД в Казанлък

Продължение от 3-а стр.

Д-Р ПЕТЪР БЕРОН – ЯВЛЕНИЕ...

Отразените в „Рибния буквар“ виждания за нов подход в социализацията на младата личност, за промяна на отношенията учител – ученик го поставят в редиците на възрожденската социологическа мисъл в България. Раздел III на буквара разкрива неговите възгледи за това какви трябва да са връзките между поколенията в социума, за ценностната система, която трябва да се изгражда у децата, за да съществува толерантност и хармоничност в обществото. Включените сентенции и народни мъдрости: „Почитай старите доде младееш, да те почетат кога остарееш“, „По-добре приятел верен, а не камък безценен“, „Ако не

се трудиш доде можеш, без риза ще останеш“, ясно насочват към онези нравствени ценности – труд и уважение, като гаранция за напредъка на всяко общество. Берон въстава срещу установения начин на обучение и възпитание – трудно и отблъскващо за децата. Той се обявява против килийното образование и проправя пътя на новобългарското образование.

Приятелството му с Г.С. Раковски, д-р Иван Селимински, д-р Иван Богоров, д-р Вълкович го потапят в идеите на Възраждането. След 1860 г. в период, когато между Сърбия и Турция всеки момент може да избухне война, сърбите и румънците са борят

за независимост, италианците се обединяват, унгарците се делят от Австрия, чехи и хървати са готови да ги последват, гърците са се разбунтували, българската интелигенция в странство живее с тези проблеми. Засилва се издаването на книги, вестници, събират се пари за оръжие, подготвя се военната легия на Раковски. Д-р Берон като личен приятел на Раковски поръчителства на най-нетърпеливите да бъдат приети в легията и финансово я подпомага. Идеята за свободни народи, които сами ще организират начина си на живот, получава трайно неговата подкрепа.

Не е възможно да се разкрие многоас-

пектността и дълбочината на проблемите, които изследва д-р Петър Берон, защото неговото творчество, издигащо го до енциклопедист, е отразено в 10 000 страници в над 35 книги. То само може да ни изпълва с възхищение, че в онези далечни години на бездържавност един българин е мерил ръст с най-големите светили в Европа, говорещ и пишещ на 9 езика, търсен и признат от различни научни общности, че е един от тези, които подпомагат Българското книжовно дружество, за да се създаде след време Българската академия на науките. С делото си на забележителен просветител, демократ, патриот, крупен учен и философ д-р Петър Берон ще присъства завинаги като явление в българската духовност.

ТРАКИЙЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7А, тел.: 02/987 48 96

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, акад. Иван ГРАНИТСКИ, Искра ЧЕРНЕВА, д-р Динко СТРАНКИ, Хубен СТЕФАНОВ;

Тодор КОРУЕВ | Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Димитринка СМОЛЕВА (София) 0886 746 044; Христо ХРИСТОВ (Варна) Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) 076/60 13 67; Радостина ПРАМАТАРОВА (Средец); Стефан МИЛЕВ (Маджарово); Веска ЛАМБОВА (Шумен) 0877 71 85 03; Светла ЧЕРНОГОРОВА (Сливен); Донка ДИМОВА (Карнобат); Златка МИХАЙЛОВА и Анаета ГЕОРГИЕВА (Хасково) 0894 044 420; Мария ИВАНОВА (Ямбол) Светлана ПЕЕВА и Валя ГЕОРГИЕВА (Поморие); Недка ОНОВА (Крумовград).

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака).

ОТКРИТ УРОК ЗА ДЕНЯ НА БУДИТЕЛИТЕ В СРЕДНОШКОЛСКИ ПАТРИОТИЧЕН КЛУБ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“, гр. ВАРНА

На 30 октомври Средношколски патриотичен клуб „Капитан Петко войвода“ към ЧСУ „Аз съм българче“, гр. Варна, проведе открит урок за Деня на народните будители. В Музея за нова история учителят по история и цивилизации и ръководител на клуба Симеон Кулиш разказа за известни варненски будители и революционери, като акцент бе поставен върху воеводата Ташко Костов Христо-Шерифски - участник в Илинденско-Преображенското въстание, Балканските войни и Първата световна война, един от радетелите за национално обединение на България.

В началото на събитието бяха приети официално и трима нови членове от четвърти и шести клас.

ДЕН НА БУДИТЕЛИТЕ В КАЗАНЛЪК

Тракийци от Казанлък участваха във факелно шествие, с което отбелязаха Денят на народните будители.

ЗАСЛУЖЕНО ПРИЗНАНИЕ ЗА АНСАМБЪЛ...

Продължение от 1-а стр.

Ето защо ръководството на Съюза подкрепи в свое писмо до Министъра на културата предложението той да бъде награден с високото отличие. Ансамбълът е носител на множество национални и международни награди: орден „Кирил и Методий“ – първа степен, от международни фестивали в Турция, Италия, Белгия, Молдова,

САЩ, Алжир, Франция, Германия, Унгария, Чехия, Полша.

От 1990 г. „Китна Тракия“ е към Тракийско дружество „Георги Сапунаров“, а от 2008 г. е към структурата на Народно читалище „Тракия – 2008“, град Хасково.

Честитим наградата и пожелаваме на творците от ансамбъла да продължат да пълнят салоните и да радват публиката!